



Citace záznamu

Jan Fiřt, Zámek Brandýs nad Labem, Brandýs nad Labem, zámek, místnost C, západní křídlo, *Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě* (online databáze), <https://stuky.upce.cz/node/1052>, vyhledáno 19. 4. 2024.

Zámek Brandýs nad Labem, Brandýs nad Labem, zámek, místnost C, západní křídlo

Číslo záznamu: 1052

Památkově chráněno, č. úskp: 18017/2-2002

Umístění: západní křídlo zámku, 1. patro

Datace: 1548–1554 (západní křídlo)



Brandýs nad Labem, zámek, místnost C, klenba (Martin Micka, únor 2022)

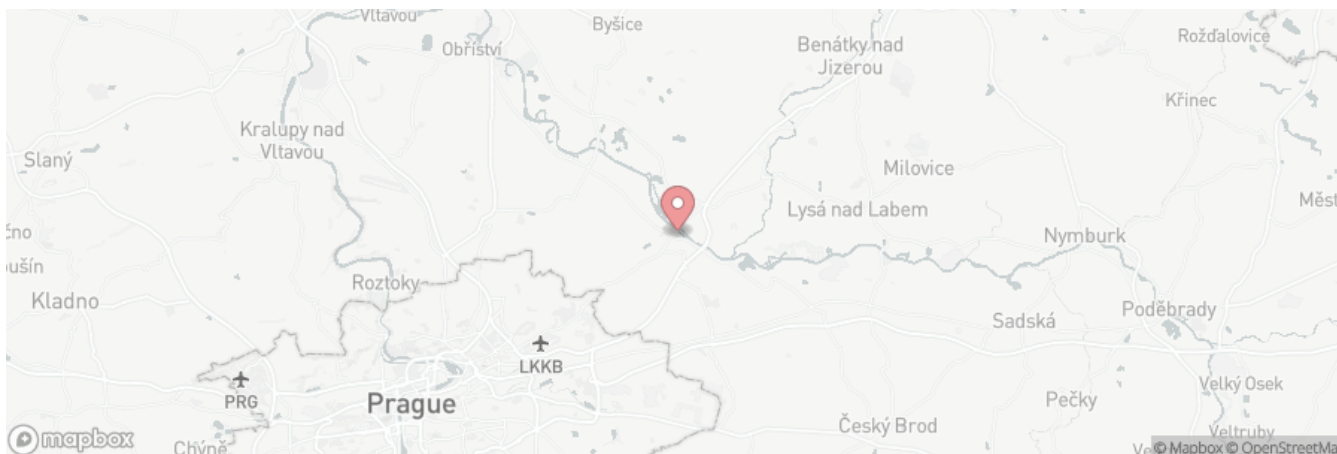
Anotace

Dvoupatrový renesanční zámek postavený na místě středověkého hradu charakteristický mimořádně rozsáhlou sgrafitovou výzdobou, výjimečnou dekorativní štukovou výzdobou a parkem s dochovanou renesanční dispozicí. Štuková výzdoba jednotlivých místností se liší svou typologií, přes masivní štukové geometrické rámy k jemné síťové žebrové klenbě.

Abstract

The two-storey Renaissance chateau, built on the site of a medieval castle, is characterised by its exceptionally extensive sgraffito decoration, exceptional decorative stucco decoration and a park with a preserved Renaissance plan. The stucco decoration of the individual rooms varies in typology, from massive stucco geometric frames to delicate net rib vaulting.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Středočeský kraj	Praha-východ (okres)	Brandýs nad Labem-Stará Boleslav	Brandýs nad Labem
Ulice, čp. / č. o. Plantáž 402		GPS 50.1874536, 14.6663728	



Technika štku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
tažená štuková profilace		bez úprav	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Veškerá štuková výzdoba na brandýském zámku je dochována celkem v deseti prostorách v prvním patře západního a severního křídla. Na renesanční podobě zámku se podílel architekt Matteo Borgorelli a jeho dílenský okruh, který zde pracoval až do své smrti v roce 1572. Na stavbě se podílel taky mistr Paolo, ztotožňován s architektem Paolem della Stella (Krčálová 1954, s. 140). Těmto autorům jsou připisovány štky západního křídla a Matteu Borgorellimu můžeme pravděpodobně připsat i tři místnosti v nárožní části severního křídla.

Ve vnějším traktu západního křídla se nachází skupina čtyř místností s klenbami zdobenými štukovými vzorci jednodušších forem. Na základě srovnání archivních zpráv s výsledky stavebních průzkumů se můžeme domnívat, že tato část západního křídla, včetně zaklenutí a štukové výzdoby, byla dokončena ještě během první renesanční fáze výstavby, a to nejspíš do roku 1554. Původně obytné reprezentativní pokoje byly v pozdějších dobách degradovány na pouhé užitkové prostory a v minulém století využívány např. jako kuchyně či koupelny. Jejich výpravný charakter byl skryt nad podhledovými stropy až do konce minulého tisíciletí, kdy byly v rámci rozsáhlejších stavebních úprav odstraněny.

Klenba každé z vyjmenovaných místností západního křídla je pokryta více či méně odlišným klenebním vzorcem složeným z tažených štukových prutů s jednoduchou profilací. Pruty jsou provedeny v hrubém vápenném štku, který před restaurátorským zásahem pokrývaly četné bílé vápenné nátěry. Oproti oběma prostorám přiléhajících z jihu k místnosti C, bylo zaklenutí pojato zcela odlišně. Klenbu tvoří hustě pojatý síťový vzor, který dodává prostoru o poměrně malých rozměrech překvapivě monumentální dojem. Klenební žebra jsou sklenuta do štukových konzolek, přičemž dle restaurátorského průzkumu by spodní čabráky měly být osazeny dodatečně.

Historické zásahy / opravy

1938 - 1955 (SHP 1983, s. 165) obnova zámku probíhala dle SHP

1998: komplexní restaurování místností v západním křídle (Tomáš Záhoř, Peter Stirber)

Literatura

Jarmila Krčálová, Zámek v Brandýse nad Labem, *Umění* 2, 1954, s. 136-152.

Pavel Kroupa, Poznámky ke stavebnímu vývoji zámku v Brandýse nad Labem, *Památky středních Čech* 13/1, 1999, s. 46-51.

Antonín Podlaha – Eduard Šittler, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. XV, Politický okres Karlínský*, Praha 1901.

Justin Václav Prášek, *Brandejs nad Labem. Město, panství i okres*, Brandýs nad Labem 1908.

August Sedláček, *Hrady, zámky a tvrze království Českého. Díl patnáctý*, Praha 1927.

Jaroslav Schaller, *Topographie des Königreichs Böhmen. Zehnter Theil. Kaurzimer Kreis*, Praha – Vídeň 1788.

Milada Vilímková, *Stavitelé paláců a chrámů. Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhoferové*, Praha 1986.

Pavel Vlček, *Ilustrovaná encyklopedie českých zámků*, Praha 2001.

Prameny

Jan Chejn, *Restaurátorská dokumentace. Hlavní schodiště zámku v Brandýse nad Labem s malířskou a štukovou výzdobou*, Praha 1998 (uloženo v Archivu NPÚ, ÚOP středních Čech).

Petr Kadlec, *Brandýs nad Labem – Zámek. Severní křídlo – prostory Kaple – Rytířského sálu. Obnova a restaurování historických omítek a malířské výzdoby*, Praha 2021 (uloženo v Archivu NPÚ, ÚOP středních Čech).

Miloslav Marshal – Jiří Kořenek, *Zámek – Brandýs nad Labem – kaple. Restaurátorská zpráva*, Praha 1995 (uloženo v Archivu NPÚ, ÚOP středních Čech).

Milada Vilímková – Marie Heroutová, *Brandýs nad Labem. Stavebně historický průzkum*, Praha 1983, (uloženo v Archivu NPÚ, ÚOP středních Čech).

Tomáš Záhoř – Peter Stirber, *Restaurátorský průzkum vybraných prostor zámku v Brandýse nad Labem*, Praha 1998 (uloženo v Archivu NPÚ, ÚOP středních Čech).

Tomáš Záhoř – Peter Stirber – Oldřich Hejtmánek, *Písemná a obrazová zpráva o restaurování renesanční sgrafitové výzdoby. Zámek v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi*, Praha 1998 (uloženo v Archivu NPÚ, ÚOP středních Čech).

Autoři záznamu

Jan Fiřt

Datum poslední změny

10.7.2023

Fotodokumentace současného stavu



Brandýs nad Labem, zámek, místnost C, klenba (Martin Micka, únor 2022)



Brandýs nad Labem, zámek, místnost C, klenba (Martin Micka, únor 2022)



Brandýs nad Labem, zámek, místnost C, det. klenby (Martin Micka, únor 2022)



Brandýs nad Labem, zámek, místnost C, det. klenby (Martin Micka, únor 2022)



Brandýs nad Labem, zámek, místnost C,
det. klenby (Martin Micka, únor 2022)



Brandýs nad Labem, zámek, místnost C,
det. klenby (Martin Micka, únor 2022)